

* หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

สุชานันท์ ไชยยะ^{1*} ภูมิพิพัฒน์ รักพรมงค²

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

*Corresponding author e-mail: suchananchaiya@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร 80 คน และข้าราชการครู 222 คน รวมทั้งสิ้น 302 คน ได้จากการใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครืจซี่และมอร์แกน และการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คนเป็นผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ “หลักความโปร่งใส” ส่วนปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การขาดเวทีการประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู ชุมชน และองค์กรในชุมชนในการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานประจำปี (2) แนวทางการพัฒนาประกอบด้วย 1.โรงเรียนควรจัดการประชุมเพื่อนำเสนอภาพรวมของฝ่ายบริหารและส่งเสริมความเข้าใจในการกำหนดเป้าหมาย พร้อมกับการกำหนดระเบียบปฏิบัติการจัดการทรัพยากรที่ชัดเจน 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจของบุคลากร 3. โรงเรียนควรพัฒนากระบวนการมาตรฐานสำหรับการบริหารจัดการทางการเงินในทุกส่วนงาน 4. ควรจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในเพื่อกำกับดูแลการบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ 5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำมาตรการการจัดการงบประมาณและการควบคุมที่ชัดเจนและถูกต้องมาใช้ ผลการวิจัยเหล่านี้สามารถใช้เป็นกรอบการทำงานเพื่อพัฒนาความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนภายใต้ระบบการจัดการตามผลงาน

คำสำคัญ: การบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน; หลักธรรมาภิบาล

* Received: 2025-05-28, Revised: 2025-07-23, Accepted: 2025-08-04

The Good Governance Principles in Performance-Based Management of Schools under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1

Suchanan Chaiya^{1*} Poompipat Rukponmongkol²

¹Master of Education Program in Educational Administration,
Kamphaeng Phet Rajabhat University

²Lecturer of Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: suchananchaiya@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to (1) examine the conditions and problems regarding the application of good governance principles in performance-based management of schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1, and (2) propose guidelines for enhancing good governance practices within the same context. The sample consisted of 302 participants selected using Krejcie and Morgan's table and multi-stage sampling. The research instruments included questionnaires and interviews. Data were analyzed using frequency, percentage, mean ($\bar{x}$), and standard deviation (S.D.). The findings indicated that the overall condition of good governance principles in performance-based management was at a high level, with transparency scoring the highest mean. However, key problems included the lack of school board and community meetings for sharing opinions and reporting on financial and annual performance matters. Guidelines for improvement were proposed as follows: (1) Schools should organize meetings to present management overviews and foster understanding in goal setting, along with establishing clear asset management regulations. (2) The Educational Service Area Office should provide training on procurement to enhance personnel understanding. (3) Schools should develop standardized procedures for financial management across all operations. (4) Internal audit committees should be established to oversee resource and budget management. (5) The Educational Service Area Office should implement clear and accurate budget management and control measures. These findings can serve as a framework for improving transparency, accountability, and efficiency in school administration under performance-based management systems.

Keywords: Guidelines; Performance-based Management in Budget Administration; Good Governance Principles

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้นำทิศทางการพัฒนาประเทศระยะกลาง เพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ระยะยาวที่ทุกภาคส่วนในสังคมไทยได้เห็นพ้องร่วมกันกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ปีพ.ศ.2570 ซึ่งกำหนดไว้ว่า “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดีเกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

งบประมาณ (Public Budget) มีความสำคัญต่อการบริหารประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะประเทศที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาชนสามารถใช้สิทธิในการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลและรัฐบาลสามารถใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือในการบริหารงานโดยการจัดสรรงบประมาณตามแผนงานงานและโครงการต่าง ๆ ที่รัฐบาลต้องการจะทำให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้กับประชาชน รัฐบาลสามารถใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือในการควบคุมการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ให้ดำเนินงานเป็นไปตามความต้องการของรัฐบาล จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด พัฒนาเศรษฐกิจ ให้มีความเจริญเติบโต กระจายรายได้ให้กับประชาชนเพื่อลดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน รวมถึงใช้เป็น เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ และวัดผลงานของรัฐบาลได้และหน่วยงานภาครัฐก็สามารถใช้งบประมาณ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการองค์กรในหลาย ๆ ด้านตามลักษณะของงานของแต่ละองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมต้นทุนในการดำเนินงานตั้งแต่ระดับแผนงาน โครงการ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ในการดำเนินงานของหน่วยงาน ติดตามผลการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานได้และประชาสัมพันธ์ผลงาน ของหน่วยงานได้ งบประมาณที่ดีจะต้องเป็นศูนย์รวมของเงินงบประมาณทั้งหมดโดยต้องมีการพิจารณาเปรียบเทียบการใช้จ่ายในแต่ละรายการหรือทุกโครงการว่ารายการใดมีความสำคัญจำเป็นมากน้อยกว่ากัน มีลักษณะของการนำไปพัฒนาเป็นหลัก การกำหนดวงเงินที่สอดคล้องกับปัจจัยในการทำงานเพื่อให้สามารถ จัดกิจกรรมได้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ รายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ มีความพอเพียงและเกิดผลเป็นรูปธรรม สามารถตรวจสอบได้มีระยะเวลาการดำเนินงานที่เหมาะสมช่วยให้เกิดการประหยัดและใช้จ่ายเงินตามโครงการต่าง ๆ ให้ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย ไม่ให้มีการใช้จ่ายเกินความจำเป็น ฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่ายเงินโดยสูญเปล่า มีความชัดเจนเข้าใจง่ายเน้นถึงความสำคัญของแต่ละโครงการได้ดีไม่คลุมเครือง่ายต่อการพิจารณาวิเคราะห์และเป็นประโยชน์ต่อผู้นำไปปฏิบัติ มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ มีความยืดหยุ่นได้ ตามความจำเป็น รวมถึงสามารถเปิดเผยต่อสาธารณะหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ (จริยะดา จันทรังษี, 2558)

โดยหลักการสำคัญของระบบงบประมาณเน้นการใช้ยุทธศาสตร์ระดับชาติและนโยบายของรัฐบาลเป็นหลักในการจัดการทรัพยากรให้เกิดประสิทธิผล คำนวณและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เน้นผลสำเร็จตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติจนถึงเป้าหมายการให้บริการของกระทรวงและหน่วยงาน รวมถึงการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลที่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละระดับที่ชัดเจน มีระบบติดตามประเมินผลและการรายงานผลการดำเนินงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมอบอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณให้แก่กระทรวงและหน่วยงานเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการให้บริการที่มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันในแต่ละระดับเพื่อบรรลุผลสำเร็จของเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติ จากความสำคัญของงบประมาณและหลักการของระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลถือเป็นอีกหนึ่งภารกิจที่หน่วยงานจะต้องให้ความสำคัญ โดยควบคุมบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับจัดสรรให้มีการใช้จ่ายที่เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานหรือโครงการนั้น ๆ ภายใต้อำนาจของเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติและการให้บริการของกระทรวงอย่างมีประสิทธิภาพโปร่งใส ประหยัด คำนวณ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน ประเทศชาติและประชาชน (วรนุช สาเกผล, 2562)

จากที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามหลักธรรมาภิบาล และจุดเน้นในการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญเรื่องการบริหารงบประมาณ สอดคล้องกับการขับเคลื่อนกระบวนการดำเนินงานบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามหลักธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามหลักธรรมาภิบาลให้เกิดการรวมพลังความร่วมมือการทำงานของครูและผู้บริหารสถานศึกษา เกิดวัฒนธรรมการทำงานแบบมุ่งเน้นผลงานตามหลักธรรมาภิบาลให้เกิดการรวมพลังความร่วมมือการทำงานของครูและผู้บริหารสถานศึกษา เกิดวัฒนธรรมการทำงานแบบมุ่งเน้นผลงานตามหลักธรรมาภิบาล เนื่องจากการบริหารงบประมาณของแต่ละสถานศึกษาย่อมมีความแตกต่างกันและมีผลต่อกระบวนการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา และเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามหลักธรรมาภิบาล จึงเป็นคำตอบที่ชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาคุณภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นข้อมูลและเป็นแนวทางซึ่งเป็นที่ยอมรับ เหมาะสมและเป็นไปได้ ในการสร้างแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษานำไปปรับใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 (ข้อมูล 1 ตุลาคม 2566) จำนวน 1,427 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 101 คน และครูผู้สอนจำนวน 1,326 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 302 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 80 คน และครูผู้สอน จำนวน 222 คน โดยการเปิดตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp.608-609)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

โดยใช้แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice)

ตอนที่ 2 สภาพทางหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตอนที่ 3 ปัญหาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยใช้คำถามเป็น

แบบเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ (Multiple Response) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำการตอบแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดทำเป็นเครื่องมือเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลในการหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน และข้าราชการครู 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งได้จากการนำผลวิจัยที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เกี่ยวกับสภาพและปัญหาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มาสังเคราะห์ เรียบเรียง เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างคำถาม

ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทางหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตารางที่ 1 แสดงสภาพทางหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวมของผู้บริหาร และครู

ที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	หลักประสิทธิผล (Effectiveness)	3.61	0.53	มาก
2	หลักประสิทธิภาพ (Efficiency)	3.98	0.42	มาก
3	หลักการตอบสนอง (Responsiveness)	4.04	0.36	มาก
4	หลักภาระรับผิดชอบ (Accountability)	3.75	0.42	มาก

ที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
5	หลักความโปร่งใส (Transparency)	4.05	0.47	มาก
6	หลักการมีส่วนร่วม (Participation)	3.87	0.37	มาก
7	หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)	3.78	0.47	มาก
8	หลักนิติธรรม (Rule of Law)	3.66	0.41	มาก
9	หลักความเสมอภาค (Equity)	3.70	0.58	มาก
10	หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)	4.01	0.40	มาก
รวมเฉลี่ย		3.85	0.36	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพทางหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวมของผู้บริหารและครูมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$, S.D.= 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติจากสูงที่สุดไปหาต่ำสุด ได้ดังนี้ หลักความโปร่งใส ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.47) รองลงมา ได้แก่ หลักการตอบสนอง ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.36) และหลักมุ่งเน้นฉันทามติ ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.40) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักประสิทธิภาพ ($\bar{X}=3.61$, S.D.=0.53)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาทางหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตารางที่ 2 แสดงความถี่และร้อยละของปัญหาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวม

ด้านที่	รายการ	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
1	สถานศึกษาไม่มีการดำเนินการแต่งตั้งมอบหมาย คณะกรรมการตรวจสอบภายในและคณะกรรมการ รับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการคำนวณต้นทุน ผลผลิตที่ชัดเจน	220	72.85
2	สถานศึกษาของท่านขาดการบริหารสินทรัพย์เพื่อให้ ใช้ได้คุ้มค่ามีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด	251	83.11

ด้านที่	รายการ	ความถี่ (f)	ร้อยละ (%)
3	สถานศึกษาของท่านไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรเข้าร่วมการประชุมชี้แจงหลักการ/ระเบียบ/ขั้นตอนในการการตรวจสอบภายใน	254	86.69
4	สถานศึกษาของท่านไม่มีการจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินที่เป็นวัสดุครุภัณฑ์ให้เป็นปัจจุบัน	233	77.15
5	สถานศึกษาของท่านไม่มีการติดตามและประเมินผลการบริหารสินทรัพย์	270	89.40
6	สถานศึกษาของท่านไม่มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะกรรมการ สถานศึกษา คณะครู ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ในชุมชน ในการรายงานทางการเงิน และผลการดำเนินงานประจำปี	274	90.73
7	ผู้บริหารไม่ให้อำนาจในการตัดสินใจในการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายงานอย่างเหมาะสมและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน	219	72.52
8	ผู้บริหารไม่กำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบโดยมอบหมายงานให้บุคลากรตามความรู้ ความสามารถ ในด้านการกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุนอย่างเหมาะสม	179	74.58
9	สถานศึกษาของท่านขาดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นและสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารสินทรัพย์ของโรงเรียน	219	87.95
10	สถานศึกษาของท่านขาดการวางแผนงบประมาณ กำหนดกระบวนการก่อให้เกิดผลผลิตและขาดการการคำนวณต้นทุนของโครงการ/กิจกรรม	254	86.69

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวม โดยเรียงข้อที่มีปัญหาสูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ 1. สถานศึกษาไม่มีการดำเนินการแต่งตั้งมอบหมายคณะกรรมการตรวจสอบภายในและคณะกรรมการรับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการคำนวณต้นทุน ผลผลิตที่ชัดเจน 2. สถานศึกษาของท่านขาดการบริหารสินทรัพย์เพื่อให้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด 3. สถานศึกษาของท่านไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรเข้าร่วมการประชุมชี้แจงหลักการ/ระเบียบ/ขั้นตอนในการการตรวจสอบภายใน 4. สถานศึกษาของท่านไม่มีการจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินที่เป็นวัสดุครุภัณฑ์ให้เป็น

ปัจจุบัน 5. สถานศึกษาของท่านไม่มีการติดตามและประเมินผลการบริหารสินทรัพย์ 6. สถานศึกษาของท่านไม่มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะกรรมการ สถานศึกษา คณะครู ชุมชนและองค์กรอื่น ๆ ในชุมชน ในการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานประจำปี 7. ผู้บริหารไม่ให้อำนาจในการตัดสินใจในการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายงานอย่างเหมาะสมและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน 8. ผู้บริหารไม่กำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบโดยมอบหมายงานให้บุคลากรตามความรู้ความสามารถในด้านการกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุนอย่างเหมาะสม 9. สถานศึกษาของท่านขาดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นและสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารสินทรัพย์ของโรงเรียน และ 10. สถานศึกษาของท่านขาดการวางแผนงบประมาณกำหนดกระบวนการก่อให้เกิดผลผลิตและขาดการการคำนวณต้นทุนของโครงการ/กิจกรรม

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางพัฒนาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตารางที่ 3 แสดงแนวทางพัฒนาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ลำดับที่	รายการ	ความถี่ (f=17)
1	สถานศึกษาควรมีการจัดประชุม ชี้แจงภาพรวม สร้างการรับรู้ร่วมกัน เพื่อวางเป้าหมายและวัตถุประสงค์ วางแผนกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์อย่างชัดเจน	17
2	สำนักงานเขตพื้นที่ควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อเพิ่มพูนทักษะและความรู้ที่จำเป็นให้บุคลากรในสถานศึกษา	17
3	สถานศึกษาควรมีการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานในทุกกระบวนการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ	14
4	สถานศึกษาควรมีการประชุม วางแผน การจัดตั้งคณะกรรมการการตรวจสอบภายในสำหรับการบริหารทรัพยากรและงบประมาณ	16
5	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณที่ถูกต้องและชัดเจน	17

ลำดับที่	รายการ	ความถี่ (f=17)
6	สถานศึกษาควรจัดประชุม และให้ทุกภาคส่วน เช่น คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสินทรัพย์ของ สถานศึกษา	14
7	สถานศึกษาควรมีการประชุม แต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศ กำกับ ติดตาม แก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดจากการจัดระบบการจัดซื้อจัด จ้าง	17
8	ผู้บริหารต้องควบคุม กำกับ ดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานของ บุคลากรให้ดำเนินการบริหารงบประมาณให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อบังคับ และมาตรการต่าง ๆ ของทางราชการอย่าง เคร่งครัด หากตรวจพบการไม่ปฏิบัติให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชา ระดับ เหนือขึ้นไป เพื่อว่ากล่าวตักเตือนหรือลงโทษด้วยวิธีการอื่นใด โดยไม่ เลือกปฏิบัติในทุกกรณี	17
9	การจัดทำแผนปฏิบัติงานหรือแผนปฏิบัติราชการประจำปี สถานศึกษา ควรกำหนดสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนิน โครงการตามลำดับความสำคัญของโครงการและความต้องการจำเป็น ของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างชัดเจน	15
10	สถานศึกษาควรทำประชาพิจารณ์ร่วมกับบุคลากรของหน่วยงานในการ จัดทำแผนปฏิบัติงานหรือแผนปฏิบัติราชการประจำปี แผนการใช้จ่าย งบประมาณและการปรับแผนเพื่อร่วมกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการ การจัดทำและปรับแผนดังกล่าวเพื่อสร้างความเข้าใจสำหรับการ นำไปใช้ในการปฏิบัติงานที่ตรงกัน	15

จากตารางที่ 3 พบว่า แนวทางพัฒนาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้น
ผลงาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวม โดย
เรียงข้อที่มีปัญหาสูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ 1. สถานศึกษาควรมีการจัดประชุม ชี้แจงภาพรวม สร้างการ
รับรู้ร่วมกัน เพื่อวางเป้าหมายและวัตถุประสงค์ วางแผนกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหาร
สินทรัพย์อย่างชัดเจน 2. สำนักงานเขตพื้นที่ควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อเพิ่มพูนทักษะ
และความรู้ที่จำเป็นให้บุคลากรในสถานศึกษา 3. สถานศึกษาควรมีการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานในทุก
กระบวนการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ 4. สถานศึกษาควรมีการประชุม วางแผน การ
จัดตั้งคณะกรรมการการตรวจสอบภายในสำหรับการบริหารทรัพยากรและงบประมาณ 5. สำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาควรมีการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณที่ถูกต้องและชัดเจน 6. สถานศึกษาควรจัดประชุม และให้ทุกภาคส่วน เช่น คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสินทรัพย์ของสถานศึกษา 7. สถานศึกษาควรมีการประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศ กำกับ ติดตาม แก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดจากการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง 8. ผู้บริหารต้องควบคุม กำกับ ดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานของบุคลากรให้ดำเนินการบริหารงบประมาณให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อบังคับ และมาตรการต่าง ๆ ของทางราชการอย่างเคร่งครัด หากตรวจพบการไม่ปฏิบัติให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชา ระดับเหนือขึ้นไป เพื่อว่ากล่าวตักเตือนหรือลงโทษด้วยวิธีการอื่นใด โดยไม่เลือกปฏิบัติในทุกกรณี 9. การจัดทำแผนปฏิบัติงานหรือแผนปฏิบัติราชการประจำปี สถานศึกษาควรกำหนดสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินโครงการตามลำดับความสำคัญของโครงการและความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างชัดเจน และ 10. สถานศึกษาควรทำประชาพิจารณ์ร่วมกับบุคลากรของหน่วยงานในการจัดทำแผนปฏิบัติงานหรือแผนปฏิบัติราชการประจำปี แผนการใช้จ่ายงบประมาณและการปรับแผนเพื่อร่วมกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำและปรับแผนดังกล่าวเพื่อสร้างความเข้าใจสำหรับการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานที่ตรงกัน

อภิปรายผล

1. สภาพทางหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวมของผู้บริหารและครูมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบไปด้วย หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักมุ่งเน้นฉันทามติ เข้ามาใช้ร่วมกับการบริหารงานงบประมาณแผ่นดินในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑารัตน์ แก้วมาก (2565) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานด้านงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 3 พบว่า สภาพการบริหารงานด้านงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

2. ปัญหาทางหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวม โดยเรียงข้อที่มีปัญหาสูงสุดโดยเรียงจาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1. สถานศึกษาของท่านไม่มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะกรรมการ สถานศึกษา คณะครู ชุมชนและองค์กรอื่น ๆ ในชุมชน ในการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานประจำปี 2. สถานศึกษาของท่านไม่มีการติดตามและประเมินผลการบริหารสินทรัพย์ และ

3. สถานศึกษาของท่านไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรเข้าร่วมการประชุมชี้แจงหลักการ/ระเบียบ/ขั้นตอนในการตรวจสอบภายใน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญจพล ไพโรหลวง (2565) พบว่า ด้านการบริหารงบประมาณ จากผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อการจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนสถานศึกษา

3. แนวทางพัฒนาหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวม ตามแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

3.1 ด้านหลักประสิทธิผล พบว่าข้อที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการจัดประชุม ชี้แจงภาพรวม สร้างการรับรู้ร่วมกัน เพื่อวางเป้าหมายและวัตถุประสงค์ วางแผนกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์อย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ คำทา (2560) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการทรัพยากรภายในสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียน โดยได้เน้นการสร้างร่วมมือและการกำหนดระเบียบอย่างชัดเจนในการบริหารจัดการทรัพยากรสินและทรัพยากรของสถานศึกษา พบว่า การที่สถานศึกษามีการประชุมเพื่อชี้แจงภาพรวมและวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการสินทรัพย์และทรัพยากร ช่วยสร้างความชัดเจนในทิศทางการบริหารจัดการและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งานทรัพยากรภายในสถานศึกษา

3.2 ด้านหลักประสิทธิภาพ พบว่าข้อที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ เขตพื้นที่ควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อเพิ่มพูนทักษะและความรู้ที่จำเป็นให้บุคลากรในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญยานุช วิชญะเจริญ, (2557) ศึกษาผลกระทบของการจัดอบรมการจัดซื้อจัดจ้างต่อการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ โดยผลการวิจัยพบว่า การจัดอบรมให้ความรู้ในด้านระเบียบและกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างสามารถเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังช่วยเพิ่มความเข้าใจในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสและสามารถป้องกันการทุจริตได้ดีขึ้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการอบรมมีผลต่อการเพิ่มพูนทักษะ บุคลากรที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการและระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างที่ดีขึ้น

3.3 ด้านหลักการตอบสนอง พบว่าข้อที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานในทุกกระบวนการงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ คงเที่ยง (2558) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าสถานศึกษาที่มีระบบการบริหารงบประมาณที่มีมาตรฐานและโปร่งใส สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานช่วยลดปัญหาการทุจริตและเพิ่มความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้ปกครองและชุมชน สถานศึกษาที่มีการบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน

3.4 ด้านหลักการรับผิดชอบ พบว่าข้อที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผน การจัดตั้งคณะกรรมการการตรวจสอบภายในสำหรับการบริหารทรัพยากรและงบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพร จิตต์มัน (2560) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานงบประมาณและการตรวจสอบภายในในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในในสถานศึกษา ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณและทรัพยากร โดยเฉพาะในด้านความโปร่งใสและมีความรับผิดชอบ การประชุมและวางแผนอย่างเป็นระบบเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คณะกรรมการตรวจสอบภายในทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยระบุว่า สถานศึกษาที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในมีแนวโน้มที่จะได้รับความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลให้การใช้งบประมาณเป็นไปตามเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

3.5 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่าข้อที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณที่ถูกต้องและชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร พรหมเมศ (2562) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงบประมาณแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา งานวิจัยนี้ศึกษาการบริหารงบประมาณในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในประเทศไทย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณร่วมกัน ผลการวิจัยพบว่า ความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การมีระเบียบและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนช่วยลดปัญหาการทุจริตและเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปัญหาและอุปสรรค ที่พบ ได้แก่ การขาดความรู้ด้านการบริหารงบประมาณของบุคลากรบางส่วน

3.6 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่าข้อที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาควรจัดประชุม และให้ทุกภาคส่วน เช่น คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสินทรัพย์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิชัย ปัญญาโสภา (2557) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินงานช่วยให้การบริหารจัดการสินทรัพย์ของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.7 ด้านหลักการกระจายอำนาจ พบว่าข้อที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศ กำกับ ติดตาม แก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดจากการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิชัย ปัญญาโสภา (2558) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในการบริหารงานจัดซื้อจัดจ้างช่วยเพิ่มความโปร่งใสและลดปัญหาการทุจริต คณะกรรมการที่มาจากมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชน ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ การประชุมอย่างสม่ำเสมอและการติดตามผลเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพ

3.8 ด้านหลักนิติธรรม พบว่าข้อที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารต้องควบคุม กำกับ ดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานของบุคลากรให้ดำเนินการบริหารงบประมาณให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบหลักเกณฑ์ ข้อบังคับ และมาตรการต่าง ๆ ของทางราชการอย่างเคร่งครัด หากตรวจพบการไม่ปฏิบัติให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชา ระดับเหนือขึ้นไป เพื่อว่ากล่าวตักเตือนหรือลงโทษด้วยวิธีการอื่นใด โดยไม่เลือกปฏิบัติในทุกกรณี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายชล มังกร (2559) ได้ศึกษา เรื่อง การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานราชการในประเทศไทย งานวิจัยนี้ได้ศึกษาแนวทางการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานในหน่วยงานราชการ พบว่า การตรวจสอบที่มีความโปร่งใส และการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สามารถเพิ่มความเชื่อมั่นในระบบราชการและลดปัญหาการเลือกปฏิบัติและการทุจริตได้

3.9 ด้านหลักความเสมอภาค พบว่าข้อที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ การจัดทำแผนปฏิบัติงานหรือแผนปฏิบัติราชการประจำปี สถานศึกษาควรกำหนดสัดส่วนในการจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินโครงการตามลำดับความสำคัญของโครงการและความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ วัฒนศิริ (2558) ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียนในการจัดสรรงบประมาณช่วยให้การใช้งบประมาณสอดคล้องกับความต้องการจริง การจัดสรรงบประมาณตามลำดับความสำคัญของโครงการช่วยให้การใช้งบประมาณมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์

2.10 ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ พบว่าข้อที่มีความถี่สูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาควรทำประชาพิจารณ์ร่วมกับบุคลากรของหน่วยงานในการจัดทำแผนปฏิบัติงานหรือแผนปฏิบัติราชการประจำปี แผนการใช้จ่ายงบประมาณและการปรับแผนเพื่อร่วมกันเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำและปรับแผนดังกล่าวเพื่อสร้างความเข้าใจสำหรับการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานที่ตรงกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพร ศรีสมบัติ (2560) ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐ งานวิจัยนี้ศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ พบว่าการจัดกระบวนการประชาพิจารณ์และการรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรมีส่วนสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ โดยเฉพาะการสร้างความรู้เข้าใจร่วมกันและลดความขัดแย้งภายในองค์กร

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาด้านนโยบาย ดังนี้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มาใช้ในด้านวางแผนงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดผลสำเร็จที่ชัดเจนในการใช้งบประมาณ โดยเชื่อมโยงกับผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ต้องการ เช่น การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การลดอัตราการออกกลางคัน หรือการพัฒนา

ทักษะครู นำผลการประเมินผลงานมาใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ด้านการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาล จัดให้มีระบบการรายงานผลการใช้งบประมาณอย่างเปิดเผยและตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาองค์กร ดังนี้

2.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก ควรนำแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนงบประมาณอย่างมีส่วนร่วม สร้างกระบวนการวางแผนงบประมาณที่เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการใช้งบประมาณ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์

2.2 สถานศึกษาขนาดกลาง ควรนำแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนงบประมาณอย่างมีส่วนร่วม ควรให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนงบประมาณ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายของสถานศึกษา ใช้ข้อมูลจากการสำรวจหรือการประเมินความต้องการของโรงเรียนเพื่อกำหนดกิจกรรมหรือโครงการที่จำเป็น การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดผลงาน กำหนดเป้าหมายที่วัดผลได้

2.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ ควรนำแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในด้านการวางแผนงบประมาณ สร้างกระบวนการวางแผนงบประมาณที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการใช้งบประมาณ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียน จัดทำแผนงบประมาณอย่างชัดเจน และเปิดเผยต่อสาธารณะ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบต่อผู้เกี่ยวข้อง กำหนดลำดับความสำคัญของโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องใช้งบประมาณ โดยพิจารณาจากผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยนี้เสนอองค์ความรู้ใหม่ที่เน้นการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลเข้ากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา โดยเน้นการบริหารที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งครู ผู้ปกครอง และชุมชน แนวทางพัฒนาที่สังเคราะห์ได้ครอบคลุมทั้งด้านโครงสร้างการบริหาร เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายใน และด้านกระบวนการ เช่น การอบรม การวางมาตรฐาน และการทำประชาพิจารณ์ ซึ่งช่วยยกระดับประสิทธิภาพและความรับผิดชอบในกระบวนการใช้งบประมาณอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- จริยะดา จันทรังษี. (2558). เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง การจัดทำงบประมาณ. ม.ป.ท.
- จุฑารัตน์ แก้วมาก, & อมรทิพย์ เจริญผล. (2565). การบริหารงานด้านงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(3), 994–1004.
- บุญยานุช วิชญะเจริญ. (2557). ผลกระทบของการจัดอบรมการจัดซื้อจัดจ้างต่อการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัญญาพล ไพรหลวง. (2565). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโสมสำราญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. วารสารมจร อุบลปริทรรศน์, 7(1), 111–126.
- วรรณุช สาเกษ. (2562). กลยุทธ์การพัฒนาการจัดการความรู้ของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.) เพื่อรองรับสู่ประชาคมอาเซียน. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 25(1), 1–12.
- พรทิพย์ วัฒนศิริ. (2558). การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในสถานศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา, 40(3), 89–105.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2555). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในหลักวิชาชีพทางการศึกษา. พี.เอ.อีฟวิ่ง.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ฉบับประชาชน: พลิกโฉมประเทศไทยก้าวไปด้วยกัน. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สายชล มังกร. (2559). การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานราชการในประเทศไทย. วารสารการบริหารภาครัฐ, 11(1), 22–40.
- สุทธิพร จิตต์มั่น. (2560). การบริหารงานงบประมาณและการตรวจสอบภายในในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุทธิชัย ปัญญาโสภา. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการสถานศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษา, 8(3), 55–70.
- สุทธิชัย ปัญญาโสภา. (2558). การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สุทธิพร ศรีสมบัติ. (2560). การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการจัดทำแผนปฏิบัติการของหน่วยงานภาครัฐ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาภรณ์ คำทา. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการทรัพยากรภายในสถานศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ศิริพร พรหมเมศ. (2562). การบริหารงบประมาณแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษาเชียงใหม่*, 12(1), 30–48.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 608–609.